Український інститут національної пам'яті

Інформаційні матеріали – 2026 до початку Війни за Незалежність України для закладів загальної середньої освіти

Вступ
Ключові повідомлення
Національний день молитви
Термін "Війна за Незалежність України"
Історія нескорених:
2014 рік. 19 лютого. Початок Війни за Незалежність України
2022 рік. 24 лютого. Повномасштабне вторгнення
2023–2025 роки. Головні бойові дії в межах третьої стратегічної оборонної операції.
Додаток 1. Тематичні матеріали Українського інституту національної пам'яті
Додатки 2–6. Практичні кейси щодо присвячені меморіалізації Героїв і Героїнь Війни за Незалежність та борців за незалежність України в закладах освіти

Вступ

У лютому 2014 року почалася сучасна російсько-українська війна – Війна за Незалежність України. Тоді, 12 років тому, РФ окупувала Автономну Республіку Крим і Севастополь, окремі райони Донецької, Луганської та Херсонської областей. До 24 лютого 2022 року основні події війни, з різною інтенсивністю бойових дій, точилися на сході нашої країни. Хоча протистояння російській гібридній агресії відбувалося не тільки на лінії фронту, а й на всій території України.

Росія розв'язала проти України імперіалістичну – загарбницьку – й екзистенційну війну, спрямовану не лише на захоплення території, а й на знищення української державності, нашої національної ідентичності, геноцид Українського народу. Повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року стало новим етапом війни, розпочатої у 2014 році. Спротив агресії після 24 лютого 2022 року консолідував українців.

Ключові повідомлення

Війна за Незалежність України – боротьба за державну незалежність, суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України проти агресії Російської Федерації, яка розпочалась 19 лютого 2014 року.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Війна є наслідком послідовної російської імперської політики, спрямованої на заперечення та знищення української державності та ідентичності Українського народу, включає тимчасову окупацію Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та міста Севастополя; протидію агресії шляхом проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях; здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України.

Від 2014 року Україна веде справедливу війну за збереження незалежності, за право на вільний європейський та євроатлантичний вибір, за суверенітет і територіальну цілісність. До 24 лютого 2022 року основні воєнні дії не виходили за межі сходу нашої країни. Протягом восьми років Збройні сили України разом із добровольчими формуваннями, волонтерами ефективно стримували збройну агресію РФ, звільнивши більшість захоплених нею на той час територій. 24 лютого 2022 року Росія розпочала повномасштабне вторгнення на всій території України.

Війна в Україні та за Україну не почалася зненацька – в латентних і гібридних формах вона тривала всі роки нашої незалежності. Повномасштабний напад став черговою спробою РФ зламати Україну, перетворити суверенну державу на симулякр, а її народ – на «насєлєніє», подібне до російського.

Українці вистояли, а наша армія продовжує доводити, що за багатьма параметрами вона є еталоном ведення військової справи в умовах протистояння агресору, який кількісно та ресурсно переважає. Так ЗСУ зірвали спроби російських окупантів завоювати панування в повітряному просторі України, саме тому ворог вдається до застосування так званих КАБів. Україна зуміла нанести противнику важкі поразки на Чорному морі, вигнати його чорноморський флот з Криму і загнати в Новоросійськ, забезпечити морську торгову комунікацію зі світом. Саме Україна відкрила в 2024–2025 роках так званий дроновий етап війни. Тепер значна частина окупантів та їхніх бойових засобів знищується саме безпілотними апаратами. Вони також виконують розвідувальну та логістичну функції. Наразі ж Україна нарощує виробництво наземних роботизованих комплексів (НРК), які стають важливою частиною технологічної переваги на полі бою, виконуючи бойові, розвідувальні, логістичні та евакуаційні завдання.

Війна не оминула жодної родини, торкнулася кожного. І кожен проходить це випробування по-різному. Але спільним для багатьох залишається прагнення перемоги, бажання знищити ворога, вистояти та втримати незалежність. Це спонукає до дій та мобілізує зусилля.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Війна загартувала й згуртувала нас. Нині нас об’єднує пам’ять про загиблих, спільний біль і спільна відповідальність, прагнення помститися за всіх убитих та закатованих рашистами. Щоб вижити, у нас є лише один вихід – перемога.

У найважчі часи нашої історії українці об’єднувалися для відсічі ворогові, масово ставали на захист рідної землі. Наша готовність до спротиву є вирішальною запорукою перемоги.

Тисячі українців займаються волонтерством. Вони дали шанс усім іншим підготуватися і знайти своє місце у цій війні. Але перемогти ми зможемо лише спільними зусиллями всіх українців. У нас є цей шанс і ми не маємо права його змарнувати.

Героїчний опір українців – це не лише боротьба за фізичне виживання Українського народу та свободу країни. У цій війні Україна захищає своє право на існування, національну ідентичність, європейський вибір і цінності. Українці проливають кров за вільну, демократичну Європу. І сьогодні, унаслідок воєнної агресії РФ, на жаль, Україна має не тільки Небесну Сотню, а й ціле Небесне військо.

Та українці вистояли й довели свою спроможність перемагати російську військову агресію. Сьогодні Україна стримує її завдяки зусиллям на військовому, інформаційному фронтах, а також міжнародній допомозі. Але передусім ми вдячні нашим мужнім і стійким захисникам і захисницям із Сил безпеки та оборони.

Варто усвідомлювати, що рівень загрози залишається високим. Ворог не має наміру зупинятися, не рахується із власними втратами. Тому ми не маємо права дозволити агресору підважити нашу єдність, готовність і здатність до спротиву. Зберігаймо дух свободи і згуртованість.

Національний день молитви

Постановою Верховної Ради України від 12 лютого 2025 року № 4243-IX встановлено Національний день молитви.

Відповідно до Плану заходів з відзначення Національного дня молитви, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2025 року № 1157-р, у всіх населених пунктах України, закордонних дипломатичних установах за участю української громадськості щороку 24 лютого мають відбуватися церемонії віддання шани та вдячності всім, хто поклав життя, захищаючи свободу і незалежність України, із залученням представників релігійних організацій – меморіальні заходи на честь захисників та захисниць України, урочисті молебні за Україну та інші релігійні заходи. У закладах загальної середньої освіти і закладах культури будуть організовані інформаційно-освітні, національно-патріотичні тематичні зустрічі, бесіди,

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

наукові конференції, семінари, круглі столи з питань повномасштабного збройного вторгнення РФ, про важливість збереження духовних та моральних цінностей, єдності Українського народу з урахуванням права на свободу совісті та відповідно до національних традицій України.

Ці заходи покликані сприяти збереженню духовної спадщини, зміцненню патріотичного духу та консолідації українського суспільства у спільній молитві за перемогу та відновлення територіальної цілісності України.

Термін "Війна за Незалежність України"

21 серпня 2025 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про засади державної політики пам'яті Українського народу», в першому розділі статті 1 якого зафіксовано назву сучасної війни з Росією – Війна за Незалежність України. Закріплення офіційної назви війни з Російською Федерацією у контексті державної політики пам'яті є важливим з багатьох причин, зокрема:

- використання єдиного терміна на позначення війни виступає об'єднуючим фактором у суспільстві довкола питання пам'яті учасників, жертв та подій війни;

- термін закріплює дату початку військової збройної агресії РФ проти України – 19 лютого 2014 року, що є вкрай важливим з огляду на сприйняття історії війни в суспільстві;

- ця дефініція чітко й вичерпно показує, що обороняючись від російської агресії, Україна відстоює територіальну цілісність, суверенітет та недоторканість – атрибути державної незалежності.

Історія нескорених

2014 рік. 19 лютого. Початок Війни за Незалежність України

19 лютого 2014 року визначено датою початку Війни за Незалежність України Законом України "Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання правового режиму на тимчасово окупованій території України". В цей день РФ окупувала перші об'єкти нафтогазовидобування в межах континентального шельфу України.

З 20 лютого 2014 року Російська Федерація розпочала окупацію Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

У березні агресор взявся розхитувати ситуацію в південних областях. Керовані російськими спецслужбами учасники "антимайдану" в Донецьку, Дніпрі, Одесі, Херсоні, Запоріжжі, Харкові збирали мітинги і закликали захоплювати обласні державні адміністрації. Водночас у багатьох містах – Сумах, Дніпрі, Запоріжжі, Полтаві, Миколаєві – прокотилися масові акції на захист суверенітету та цілісності України.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

На початку квітня ворожі спецслужби перейшли до реалізації плану «Новоросія» та ініціювали чергову хвилю дестабілізації. Патріотичні українці відчайдушно протистояли наступу «русской весни». А остаточно його зірвали одесити 2 травня 2014 року.

За даними Служби безпеки України, проросійські акції в Одесі взимку–навесні 2014 року інспірувалися з Росії – місцеві ватажки сепаратистів отримували від кураторів з Москви прямі інструкції щодо розхитування ситуації. Так, 9 березня у відповідь на рішення Одеської облради проросійські сили облаштували на Куликовому полі наметове містечко, де проводили мітинги із закликами до РФ ввести війська в Україну. Серед організаторів акцій були й громадяни Росії.

2 травня 2014 року в Одесі мав відбутися футбольний матч між одеським «Чорноморцем» і харківським «Металістом». Патріотичні активісти запланували перед грою знову пройти Маршем миру – цього разу із фан-клубом «Чорноморця». Проросійські ж протестувальники оголосили мобілізацію прихильників. Тож, коли колона учасників Маршу миру вирушила з Соборної площі, дорогу їм перекрили люди з Куликового поля. На Грецькій вулиці відбулися сутички. Шістьох одеситів, серед яких був сотник «Правого сектора», правник Ігор Іванов, проросійські бойовики розстріляли просто в середмісті.

Місцеві підприємці, ресторатори, випадкові перехожі, які опинилися в епіцентрі подій, підтримали учасників Маршу миру. Щоб зупинити озброєних бойовиків, вони почали зводити барикади зі столів і стільців вуличних кав'ярень, смітників. Бруківка ставала «набоями», а бензин з припаркованих автомобілів використовувався для «коктейлів Молотова».

Попри те, що нападники мали травматичну і вогнепальну зброю, а також лояльне ставлення міліції, за декілька годин інтенсивного вуличного протистояння їхні сили вичерпалися, вони почали тікати і барикадуватися у Будинку профспілок неподалік Куликового поля. З даху та вікон будівлі вони відкрили «стрілянину» по українських активістах «коктейлями Молотова» та камінням. У приміщення, де таборувалися проросійські сили, так само полетіли пляшки із запальною сумішшю і бруківка.

Невдовзі на сходах Будинку профспілок розпочалася пожежа. Обставини її виникнення дотепер не з'ясовані. Синтетичний матеріал під сходами почав тліти. Отруйний дим затягнув всю споруду, а температура перевищувала всі критичні показники. Багато людей загинуло від отруєння чадним газом і через падіння з висоти. Загалом жертвами протистояння стали 48 осіб з обох боків, понад 200 людей отримали поранення.

2022 рік. 24 лютого. Повномасштабне вторгнення

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

24 лютого 2022 року почалося відкрите збройне повномасштабне вторгнення росіян в Україну – Владімір Путін оголосив про початок так званої СВО – спеціальної воєнної операції з метою «демілітаризації» та «денацифікації» України. За кілька хвилин російські ракети з території Білорусі та тимчасово окупованого Криму атакували українські аеродроми та військові об'єкти по всій Україні. Війна, розпочата РФ у 2014 році, перейшла в нову гостру фазу.

Рашисти розраховували на блискавичне захоплення України, адже були переконані, що українці чекають на росіян із хлібом-сіллю. Та насправді з перших годин вторгнення армія агресора зустріла шалений спротив не лише бійців ЗСУ та Національної гвардії, а й пересічних громадян, об'єднаних в загони територіальної оборони, добровольчі формування територіальних громад, волонтерські організації.

У перші місяці війни світ вражали факти, коли жителі міст у Харківській чи Чернігівській областях виходили на вулиці та площі, без зброї зупиняючи російську військову техніку. Коли в окупованих Херсоні, Енергодарі, Мелітополі більше місяця не припинялися акції протесту під українськими прапорами. Коли кияни чи одесити збирали пляшки і наповнювали їх коктейлями Молотова. Коли люди голіруч захоплювали окупантів, бронетехніку, зброю і здавали все це ЗСУ. Таких прикладів боротьби й героїзму українських цивільних чимало.

У всіх містах перед військкоматами утворилися черги з досвідчених військових, резервістів і пересічних чоловіків і жінок, нерідко зовсім юних, котрі хотіли захищати рідну землю.

На початку вторгнення в Україну у 2022 році РФ кинула всі сили на блискавичне захоплення Києва. Сухопутні війська РФ мали швидко просунутися обласними центрами з південного, північно-східного та східного напрямків і підступити до столиці. Її окупант планував взяти не більше як за 3–5 днів.

На Київщині запеклі бої почалися вже в перший день повномасштабного вторгнення. Агресор намагався висадити десант на Гостомельський аеродром і захопити Київ за підтримки важкої бронетехніки й артилерії, які зайшли через Чорнобильську зону. Ця колона російської техніки за 3 дні зайшла до Бучі, але далі не просунулася. Стійкий опір ЗСУ і територіальної оборони зірвав наміри РФ. Через безрезультатність спроб прорватися до Києва наприкінці березня командування РФ вирішило вивести війська з Київської області.

На Чернігівщині основною логістичною артерією мав стати автошлях Нові Яриловичі–Чернігів, звідки залізницею та автошляхами через річку Десну переправлялися б засоби ведення війни на Київ. Опір українців на Чернігівщині – і військових, і місцевих жителів зламав усі плани ворога.

Першими на Чернігівщині російського удару зазнало село Дніпровське на кордоні з Білоруссю, а також прикордонні пункти «Нові Яриловичі», «Грем'яч», «Сеньківка», аеродром у Ніжині, навчальний корпус 1-ї окремої танкової

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Сіверської бригади у Гончарівському. Вороже угруповання «Центр» заходило з боку Білорусі через Добрянку, Городню в напрямку Ріпок, Михайло-Коцюбинського, Шестовиці на Чернігів. До обіду 24 лютого загарбники зайшли в Семенівку, Городню, Седнів, Новгород-Сіверський. Найбільша колона ворожої техніки розтяглася на 34 кілометри.

Того ж дня українська артилерія знищила дві передові колони росіян за 15 кілометрів від Чернігова в районі Рівнопілля, що зупинило наступ і дало змогу оборонцям зайняти позиції на висоті поблизу Новоселівки. Криваві бої в цій місцевості тривали до кінця березня. Утримати висоту було вкрай важливо – бо інакше Чернігів був би у росіян, як на долоні. Також стратегічне значення мав аеродром «Півці» на півночі Чернігова. У перші дні повномасштабного наступу бійцям Нацгвардії та ЗСУ вдалося втримати цю локацію.

25 лютого українські військові розбили колону російської техніки в Городні за 50 кілометрів від обласного центру. Проти російських танків голіруч виходили й мешканці сіл і містечок. Соцмережами ширилися емоційні відео з Бахмача, Корюківки, Городні, де люди намагалися зупинити ворожу техніку. Про її переміщення та місця розташування місцеві повідомляли ЗСУ. Чернігівці, готуючись до оборони та вуличних боїв, споруджували барикади, робили коктейлі Молотова.

Кільце ворожих військ навколо Чернігова стискалося. Врешті єдиною шпариною, яка з'єднувала обласний центр з «великою землею», залишилося село Количівка на південь від Чернігова. Звідси в місто вела пряма дорога через міст над Десною. Цим мостом евакуювали цивільних, завозили з Києва гуманітарну допомогу та військову амуніцію. Захопивши Количівку, росіяни могли б штурмувати Чернігів.

Отримавши відсіч у Количівці, росіяни штурмували сусіднє село Лукашівку, яка таки потрапила в тимчасову окупацію. Ворожа авіація по декілька разів на день завдавала ударів по Чернігову. Критичним моментом стало знищення ворогом 23 березня останнього автомобільного мосту через Десну. Місто опинилося на межі гуманітарної катастрофи.

Наприкінці березня бліцкриг остаточно провалився. Російські війська сконцентрувалися на Сході України. Північна фортеця вистояла, відтягнувши на себе значні сили російської армії, які звідси так і не дійшли до Києва. 28 березня вони почали відступати, а на 2 квітня переважно вийшли за державний кордон.

На Сумщині першими опір ворогу чинили місцеві жителі й тероборона – коктейлями Молотова і стрілецькою зброєю, а подекуди і беззбройними зупиняли колони російської техніки. «Щоб не було у нас ні ЛНР, ні ДНР, і СНР щоб не було. У нас одна вільна Україна. В Росію не хочемо. Ми її сюди не звали, не просили. А зараз будемо пригощати коктейлями [Молотова]», – сказав місцевий житель кореспондентці «Суспільне: Суми» 1 березня 2022 року.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Масовий спротив місцевого населення і злагодженість територіальної оборони сприяли успішним діям Сил оборони України і тому, що з перших днів повномасштабного вторгнення ворог зазнавав відчутних втрат і мав проблеми з постачанням боєприпасів, пального, загалом з логістикою. Комплекс цих чинників змусив окупантів відступити з Сумщини.

У вересні–грудні 2022 року Сили оборони України успішно провели 2 стратегічні наступальні операції – Харківську та Херсонську.

Наступальна операція в Харківській області розпочалася 6 вересня. Її головний удар був спрямований на головні логістичні центри окупантів – Балаклію, Куп'янськ та Ізюм. Заскочені зненацька ворожі підрозділи в паніці тікали, залишаючи техніку та боєприпаси на сотні мільйонів доларів США. Лише в середині жовтня ворог зумів закріпитися на рубежі Сватове–Кремінна. Українці звільнили до 500 населених пунктів.

На південно-східному напрямку до 23 вересня підрозділи Сил оборони України вийшли на адміністративний кордон з Херсонською та Дніпропетровською областями й розпочали створювати плацдарм для просування. В листопаді вийшли на правий берег річки Дніпро, рашисти ж відійшли на лівобережжя. Завдяки успішному проведенню цієї операції Україна звільнила від окупантів понад 200 населених пунктів правобережжя Херсонщини та Миколаївської області, а 11 листопада – місто Херсон. Тисячі українців, які лишалися в місті, вітали своє військо з українськими прапорами.

Усі дев'ять місяців окупації Херсонщини на непідконтрольних територіях діяв громадянський рух спротиву «Жовта стрічка». Дотепер він продовжує партизанські акції на Донеччині, Луганщині та в Криму.

2023–2025 роки. Головні бойові дії в межах третьої стратегічної оборонної операції.

У 2023–2024 роках наші війська перейшли до стратегічної оборони, стримуючи ворога на Куп'янському, Лиманському, Бахмутському, Авдіївському та Новопавлівському напрямках. Також тривали оборонні битви за Бахмут, Вугледар, Білогорівку, Павлівку. Завдаючи значних втрат ворогу в живій силі та техніці, виснажуючи резерви та підриваючи його наступальний потенціал. Восени 2023 року українські сили форсували Дніпро та створили плацдарм у районі Кринок, що стало важливою локальною перемогою. А головним успіхом стали морські операції, які змусили Росію перебазувати боєздатні кораблі Чорноморського флоту з окупованого Севастополя до Новоросійська. Також у цей період українські далекобійні дрони завдавали відчутних ударів по нафтопереробних підприємствах і паливних базах у глибокому тилу РФ і на тимчасово окупованих територіях України.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

За інформацією головнокомандувача ЗСУ Олександра Сирського, у 2025 році Сили оборони України провели три наступальні операції: на Добропільському напрямку і дві на території РФ – у Бєлгородській і Курській областях. Ці дії зірвали плани противника захопити Донецьку область і створити так звану буферну зону.

Крім того, 1 червня 2025 року Служба безпеки України провела унікальну спецоперацію “Павутина” – одночасне ураження у трьох часових поясах чотирьох військових аеродромів у тилу РФ: “Бєлая” (Іркутська область), “Дягілєво” (Рязанська область), “Олєнья” (Мурманська область) та “Іваново” (Івановська область). Завдяки операції одномоментно вдалося уразити найбільшу кількість ворожої авіації. За даними Василя Малюка (на той час Голова СБУ), наші дрони уразили 41 бомбардувальник-ракетоносець стратегічної авіації РФ, серед яких А-50, Ту-95, Ту-22 М3 і надзвуковий Ту-160.

Над матеріалами працювали співробітниці та співробітник Українського інституту національної пам’яті: Олена Охрімчук, Ганна Байкєніч, Сергій Бутко

Додаток 1

Тематичні матеріали Українського інституту національної пам’яті

Віртуальний музей російської агресії – платформа, на якій можна прочитати детальну хроніку подій: https://surl.li/ecqjbz

Інтерактивна карта: https://surl.li/evmoov

Визволені регіони: матеріали до річниці деокупації: https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vyzvoleni-regiony-materialy-do-richnyci-deokupaciyi

Серія матеріалів Російсько-українська війна: історичний контекст: https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst

Колекція зібраних свідчень учасників та очевидців сучасної війни проєкту «Усна історія російсько-української війни»: https://uinp.gov.ua/usna-istoriya/ato-usna-istoriya

«Вистояли – переможемо!» – інформаційні матеріали до річниці повномасштабного вторгнення РФ в Україну: https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/metodychni-rekomendaciyi/informaciyni-materialy-do-10-oyi-richnyci-vid-pochatku-rosiysko-ukrayinskoyi-viyny, а також відповідну презентацію: https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/prezentaciyi/vystoyaly-peremozhemo-do-richnyci-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-rf-v-ukrayinu

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Інформаційні матеріали до 10-ої річниці від початку російсько-української війни: https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/metodychni-rekomendaciyi/informaciyni-materialy-do-10-oyi-richnyci-vid-pochatku-rosiysko-ukrayinskoyi-viyny

Виставки:

«Спадкоємці волі: Українська армія крізь століття» https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/fotovystavka-spadkoyemci-voli-ukrayinska-armiya-kriz-stolittya

«Церковний рашизм» https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/vystavka-cerkovnyy-rashyzm

«Україна. Війна в Європі»: https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/vystavka-ukrayina-viyna-v-yevropi

«Кожен із нас – воїн»: https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/vystavka-kozhen-iz-nas-voyin

«Рашизм – це…»: https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/vystavka-rashyzm-ce

«Стерті з лиця землі»: https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/vystavky-sterti-z-lycya-zemli

«Наш Маріуполь»: https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/vystavka-nash-mariupol

«10 років агресії – 10 років спротиву»: https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/vystavka-10-rokiv-agresiyi-10-rokiv-sprotyvu

«Мововбивство – складова рашизму»: https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/movovbyvstvo-skladova-rashyzmu

Видання:

«Без ротації»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/bez-rotaciyi

«Наш Маріуполь»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/broshura-nash-mariupol

«Свідчення про війну. Чернігівська та Городнянська громади»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/svidchennya-pro-viynu-chernigivska-ta-gorodnyanska-gromady

«Воїни Дніпра: цінності, мотивації, смисли»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/voyiny-dnipra-cinnosti-motyvaciyi-smysly

«Дівчата зрізають коси»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/divchata-zrizayut-kosy-knyga-pro-zhinok-na-viyni

«Дівчата зрізають коси» англійською мовою / «Girls cutting their locks»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/divchata-zrizayut-kosy-angliyskoyu-movoyu-girls-cutting-their-locks

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

«Волонтери: Сила небайдужих»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/volontery-syla-nebayduzhyh

«Капелани. На службі Богу і Україні»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/kapelany-na-sluzhbi-bogu-i-ukrayini

«2014: початок російсько-української війни»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/broshura-2014-pochatok-rosiysko-ukrayinskoyi-viyny

«Люди сірої зони. Свідки російської анексії Криму 2014 року»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/lyudy-siroyi-zony-svidky-rosiyskoyi-aneksiyi-krymu-2014-roku

Відеоматеріали:

«Герої України. Південь» – інтерв'ю із військовослужбовцями, нагородженими званням Герой України: http://surl.li/nxyxbc

«Навіки в строю. Слава і Честь»: http://surl.li/nxyxbc

«Козацьке коріння Донеччини та Луганщини»: http://surl.li/ahcvts

«Вогонь та Мистецтво: Сага Героїв»: http://surl.li/nyqafu

«Голоси Революції Гідності»: http://surl.li/sewpjy

Цикл «Нескорені»: http://surl.li/ungqpw

Серія короткометражних документальних фільмів «Жінки, які загинули за Україну»: http://surl.li/fbmagd

«Історії місць війни» – відеофіксація спогадів: http://surl.li/gtwaba

Серія банерів про перший рік війни: http://surl.li/rzkjon

Проєкт «Діалоги про війну»: https://surl.li/jtwkrg

Практичні кейси щодо меморіалізації Героїв і Героїнь Війни за Незалежність та борців за незалежність України в закладах освіти

Представлені нижче сценарії заходів є авторськими, розробленими учасниками Літньої школи «Уроки пам'яті» щодо опрацювання в освітньому просторі теми війни Росії проти України й увічнення пам'яті про неї, яка була організована Українським інститутом національної пам'яті у співпраці із Програмою "Партнерство за сильну Україну" для вчителів закладів освіти Сумської та Полтавської областей у 2025 році.

Додаток 2

Імерсивна вистава "Голоси пам'яті"

Автори проєкту:

Людмила Говтвяниця, Ліцей №17 " Інтелект" Полтавської міської ради

Ірина Векленко, Гімназія "ПРОСВІТ" Лубенської міської ради Лубенського району Полтавської області

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Ольга Данилейко, Полтавський навчально-виховний комплекс (ЗНЗ-ДНЗ) №16

Оксана Івахненко, Ліцей "ЛІДЕР" Пришибської сільської ради

Тамара Романенко, Ворожбянський ЗЗСО І - ІІІ ступенів Лебединської міської ради Сумської області

Катерина Удовиченко, Комунальний заклад "Коломацька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Коломацької сільської ради Полтавського району Полтавської області"

Імерсивна вистава – вистава, в якій глядачі є активними учасниками або співавторами сюжету, а місцем проведення – не класична сцена, а реальні локації (вулиця, школа). Глядачі не просто спостерігають за подіями, а стають їх частиною, взаємодіючи з простором та "ожилими" спогадами. Головний герой не з'являється на сцені, а його історія розповідається через голоси та спогади людей, що були поруч.

Мета – вшанувати пам'ять майора НГУ Ігоря Пугача з позивним "Вовк".

Цільова аудиторія: широка, охоплює різні верстви територіальної громади.

Тривалість: 1,5–2 години.

Підготовчий етап – організатори заходу на основі усних свідчень потенційних респондентів готують тексти листів, розробляють дизайн декорацій сцени, складають програму інтерактивної взаємодії учасників, готують аудіовізуальний супровід.

День заходу:

1. Відкриття та привітання (5-10 хв):

Ведучий/ведуча пропонує присутнім відгадати героя вистави за візуальним зображенням вовка із мультфільму "Жив-був пес" (демонструє на екрані портрет загиблого героя України, майора НГУ Ігоря Пугача з позивним "Вовк").

Скринька з листами

Учасники помічають на сцені під портретом листи, адресовані герою. По черзі виходять, обирають один з листів, який в подальшому зачитають від імені авторів, після чого проведуть активність, улюблену героєм.

Лист 1. Від дружини Олени

"Пишу цього листа бо дуже сумую. Світ без тебе став пустим. Ти був мені люблячим чоловіком і турботливим батьком для наших сина і доньки, а наші стосунки завжди будуть прикладом для них. Одне лагідне "Лєночок" окриляло та надавало сил. Так більше ніхто мене не називав. Ми з тобою раділи кожній зустрічі і мали великі плани на майбутнє. Найзаповітніша твоя мрія, яку я обов'язково втілю в життя – виховати дітей гарними та успішними людьми. Присягаюся, нам з тобою ніколи не буде соромно за них.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Вони ходитимуть вулицею з твоїм іменем. Це щоденна пам'ять про тебе, Захисника України, про найріднішу мені людину.

Ти обожнював наших дітей. віддавав їм весь свій вільний час. Навіть на службі завжди мав для дітлахів частування. Діти любили і завжди виглядали свого “дядю з цукерками”. Тепер, коли ти далеко, цукерками від тебе пригощаю я…”

Активність 1. Частування цукерками

Лист 2. Побратими розповідають дружині Олені про Ігоря

Дорога Олено! Звертаємося до Вас зі словами пам’яті про нашого побратима Ігоря. Для нас він був не просто командиром, а людиною, яка завжди була поруч — і в бою, і в побуті. Ігор ніколи не цурався підлеглих: знав, чим живе кожен із нас, міг вислухати і підтримати. Він не залишав проблем без уваги, навіть дрібниць, через що ми часто жартували, що він відбирає роботу у офіцерів по роботі з особовим складом. Ми добре пам’ятаємо його спокій у найнапруженіші хвилини. Коли ворог тиснув, Ігор не підвищував голосу — його впевненість і розважливість передавалися всім. Він завжди йшов разом із нами, не ховаючись за наказами. Саме його рішучість і чітка організація допомогли нам вистояти в багатьох боях. Особливо врізалися в пам'ять події тієї ночі, коли наш підрозділ знищив танк, кілька БМП і бронетранспортер. Ми бачили, як він діяв особисто, як керував боєм і водночас залишався одним із нас. Тоді ми відчули, що поряд людина, якій можна довірити життя.

Для нас Ігор залишиться братом, який завжди вмів тримати плече й знаходити слова підтримки. Його втрату важко прийняти, але ми бережемо в серці вдячність за те, що мали честь служити поруч із ним. Нехай у Вашій пам’яті він залишиться світлим, таким, яким ми бачили його щодня — справжнім Вовком, який боронив свою землю до останнього подиху. Надсилаємо Вам одне з останніх відео з Ігорем, він там ніби розчиняється у світлі, відходячи у вічність. Це нагадування про те, що його сила й душа залишаються з нами. Гадаємо, Ігор хотів, щоб ви переглянули його

З повагою і щирою пам’яттю, побратими майора Пугача”.

Активність 2. Учасники переглядають фрагмент останнього відео із Героєм.

Лист 3. Від доньки Героя

“Мій любий татку… Я пишу ці рядки, щоб ще раз відчути, ніби ти поруч. Для мене ти завжди був не просто батьком – ти був моїм захисником, моїм прикладом і моєю гордістю. Ти вмів знаходити слова підтримки, навіть коли було найважче. Я пам’ятаю твою усмішку, теплий погляд і силу твоїх рук, у яких завжди було так спокійно.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Ти обрав шлях воїна, шлях служіння Україні, і я розумію, що це було твоє покликання. Я знаю, як багато для тебе означали твої побратими та твоя присяга. Ти завжди казав, що головне – це зберегти життя тих, хто поряд, і відстояти нашу землю.

Для мене ти – назавжди Герой. І не тільки тому, що відважно захищав Батьківщину, а й тому, що завжди вмів залишатися Людиною: чесною, щирою, справедливою.

Я сумую за тобою щодня, але водночас відчуваю, що ти поруч – у моїй пам’яті, у моєму серці, у кожному кроці, який я роблю. Я хочу бути такою сильною і світлою, яким був ти.

Дякую тобі, татку, за життя, за любов, за приклад мужності. Обіцяю берегти твою пам'ять і завжди з гордістю говорити: «Я – донька Героя!»

З любов’ю і нескінченною вдячністю, твоя Діана.

Активність 3. Читання листа супроводжується демонтсрацією фото із родинного альбома.

Лист 4. Від учительки історії

“Я пишу цей лист, і в моїй голові стільки думок і спогадів. Я пам'ятаю тебе не тільки як старанного учня, що сидів за третьою партою, а й як людину з великим серцем. Ти завжди був таким: спокійним, допитливим і завжди готовим допомогти.

Я згадую, як ти ставив запитання на уроках історії, як завзято дискутував про справедливість та боротьбу за правду. Тоді я навіть не уявляла, що ці слова стануть твоїм життям. Ти пішов захищати нашу країну, нашу свободу, і я знаю, що ти робив це з вірою в серці та любов’ю до своєї землі.

Мені болить від думки, що твій шлях був таким коротким, але я горда, що я була твоєю учителькою, твоїм другом і порадником. Ти завжди житимеш у наших серцях і спогадах. Я розповідатиму про тебе новим поколінням учнів, щоб вони знали, що таке справжня мужність і що таке справжня любов до Батьківщини.

З повагою та безмежною вдячністю, Твоя вчителька”.

Активність 4. Улюблена гра Героя «Хто я?» – вгадай історичного діяча.

Лист 5. Від матері Героя

“Привіт, синку! Пам’ятаєш, як ти ще з дитинства тягнувся до порядку, сили й витримки. У цьому велика заслуга мого брата та твого дядька, полковника. Це він непомітно прищеплював тобі любов до дисципліни, здорового способу життя та розуміння, що Батьківщина – понад усе. Ти завжди був розважливим, надійним, умів підтримати і дати впевненість. Ти завжди нам казав: «Не

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

бійтеся!» – і ми всі, хто тебе знали поруч із тобою справді відчували твою силу та надійність.

Ти мріяв про власний будинок, любив працювати на землі, займався городом і бджолами. Усі знали який ти добрий, щирий, турботливий син.

Та мало хто помічав, яким вимогливим до себе ти був на службі та відданим командиром, для якого життя підлеглих було важливішим за власне.

Ти пішов із життя так, як жив – із честю, до останнього подиху вірний присязі та Україні. Мені залишились вічний біль та пам'ять. що назавжди для нас із татом буде світлою і сильною. З любов'ю і болем у серці, твоя мама".

Активність 5. Спільне виконання улюбленої пісні Героя («Гей, степами, темними ярами…» слова і музика Степана Малюци)

Гей, степами, темними ярами
Йдуть походом залізні полки.
Хто відважний, хай іде із нами,
Лицарями будьмо, юнаки!

За нікого битись не будемо,
До нікого в найми не підем,
Для Вкраїни ми усі живемо
І за неї голови складем.

Кожний ворог йде нас визволяти,
А для себе землю він краде,
На могилу землю буде мати,
На могилі воля зацвіте!

Лети, пісне, попід небесами,
До вкраїнських промовляй сердець,
Хай же буде наша воля з нами,
А ворожим намірам кінець!

Гей, степами, темними ярами
Йдуть походом залізні полки.
Хто відважний, хай іде із нами,
Лицарями будьмо, юнаки!

Відкритий мікрофон та обмін спогадами (10-20 хв):

Ведучий запрошує мешканців поділитися власними спогадами, історіями про рідних, які брали участь у боротьбі за незалежність. Учні записують ці

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

свідчення. Це важливий етап для створення емоційного зв'язку та відчуття єдності громади.

Підсумки та слова подяки

Додаток 3

Створення експозиції «Живий музей: шлях життя героя України Олександра Аніщенка» (м. Суми)

Автори проєкту:

Ірина Нікітіна, Комунальний заклад Сумської обласної ради обласний центр позашкільної освіти та роботи з обдарованою молоддю

Віта Шеліхова, Комунальна установа Сумський класичний ліцей Сумської міської ради, КЗ СОР - ОЦПО та РТМ

Ірина Прядко, Обласний центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю

Оксана Бойко, Сумська початкова школа №30 "Унікум" Сумської міської ради

Наталія Хвайра, Сумський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 10 Сумської міської ради

Людмила Конопленко, Буринський міський ліцей №1 імені В.М. Кравченка Буринської міської ради

Тип заняття: інтерактивне, дослідницьке, творче, аксіологічне

Форма заняття: урочне, групове, позакласне, екскурсійне, виїзне

Алгоритм створення експозиції

1. Визначення мети та концепції

Головна ідея: показати життєвий шлях Олександра Аніщенка – Героя України, захисника Батьківщини, його цінності, подвиг і значення для сучасності.

Цілі проєкту:

- дослідження та збереження пам’яті про героїзм військових, волонтерів, а також їхніх родин, що стали символом незламності Сумщини під час повномасштабного вторгнення;
- розширити знання учнів про національні цінності українців; утвердити любов до державних символів України;
- сформувати у школярів почуття національної гордості, патріотизму та шанобливого ставлення до тих, хто захищає Україну, через вивчення реальних історій;
- розвивати в учнів бажання брати посильну участь у розбудові та зміцненні єдності нашої держави.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Завдання проєкту:

- зібрати та задокументувати живі історії про військових, волонтерів та їхні родини, які відіграли ключову роль у захисті Сумської області та України в цілому;

- вшанувати пам’ять загиблих героїв, які віддали своє життя за незалежність і територіальну цілісність України, зокрема випускників та вчителів школи;

- вивчити та висвітлити історії батьків-захисників учнів, підкреслюючи їхню роль як героїв для своїх дітей та всієї країни;

- сформувати в учнів активну громадянську позицію через залучення у громадське життя, що сприятиме емоційному зв’язку з подіями.

Цільова аудиторія: учні 5-11 класів.

Тривалість: довготривалий проєкт.

2. Збір матеріалів

Архівні документи, фото з родини, школи, військової служби.

Відеоспогади рідних, друзів, побратимів.

Особисті речі (форма, нагороди, книги, особисті записи).

Матеріали про бойовий шлях, офіційні відзнаки (звання Героя України).

3. Структурування експозиції

Розділи музею:

1. Дитинство і юність (Суми: школа, мрії, виховання).
2. Служба і становлення (навчання, військова підготовка, професійний шлях).
3. Подвиг (участь у бойових діях, останній бій).
4. Пам’ять і вшанування.
5. Фотостенди з QR-кодами для перегляду відео.

Візуалізація та аудіосупровід:

Карта бойового шляху.

«Живі історії»: сенсорні екрани зі спогадами очевидців.

Аудіозона: листи/слова Олександра (озвучені акторами або близькими).

Відтворення обстановки (наприклад, реконструкція бліндажа).

4. Освітня складова

Проведення екскурсій для школярів і студентів.

Інтерактивні квести («Дорогами Героя»).

Лекції та зустрічі з побратимами, ветеранами, військовослужбовцями та їхніми родинами.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

5. Відкриття, медійна підтримка і розвиток

Урочисте відкриття за участі громади та військових.

Висвітлення у місцевих ЗМІ та соцмережах.

Організація «днів пам’яті» з оновленням експозиції.

Пошукові експедиції з метою поповнення матеріалів (нові спогади, дослідження).

Залучення молоді до волонтерських проєктів у музеї.

Створення віртуальної версії експозиції для віддалених відвідувачів.

Додаток 4

<u>«Нескорений дух: історія Миколи Заріцького – це про силу волі, спорт і служіння»</u>

Автори проєкту:

Валентина Кошова, Опорний заклад "Решетилівський ліцей імені І.Л.Олійника Решетилівської міської ради"

Катерина Тараніна, Комунальна установа Сумська загальноосвітня школа І - ІІІ ступенів №24 м. Суми, Сумської області

Оксана Кравченко, Ямпільський ліцей №2 Ямпільської селищної ради Сумської області

Оксана Кукленко, Остап'євський ЗЗСО І-ІІІ ступенів Решетилівської міської ради

Ольга Шиян, Лебединський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ст. №3 Лебединської міської ради

Тетяна Берестоk, Комунальна установа Сумська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №25, м. Суми

Тип заходу: інтерактивний

Форма заходу: позакласний виховний

Мета заходу: на прикладі життєвого шляху учасника Ігор Нескорених-2023 (Invictus Games) Миколи Заріцького популяризувати стійкість та незламність українських захисників та захисниць.

Завдання:

- дослідити історію Ігор Нескорених;

- зібрати факти про дитинство, навчання, військову службу, поранення, спортивні досягнення Миколи Заріцького;

- спонукати дітей до міркувань і висловлювань про силу та мужність захисників і захисниць України;

- заохочувати до рухової активності, популяризувати біг.

Цільова аудиторія: учні 10–11 класів.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Тривалість: 1 година

План заходу:

Звучить інформація про цінності Ігор Нескорених: підтримка, наснаження, відданість, повага, сміливість.

Ведучий 1. Сьогодні ми зібралися, щоб віддати шану тим, хто щодня доводить: справжня сила у стійкості, мужності та незламності духу.

Ігри Незламних – це не просто спортивні змагання. Це символ віри у власні сили, свідчення того, що навіть після найтяжчих випробувань можна підвестися і йти вперед.

Ведучий 2. Сьогодні ми аплодуємо тим, хто не зламався, а перетворив біль на силу, а втрати – на перемогу. Їхня боротьба – приклад для кожного з нас, доказ того, що людський дух не знає меж.

Ведучий 1. Захід «Нескорений дух: історія Миколи Заріцького – це про силу волі, спорт і служіння» оголошується відкритим. Звучить Гімн України.

Ведучий 2. Символом нашої сили, єдності є Державний прапор України. Під цим прапором наш народ боронить свободу, перемагає у найважчих битвах, доводить усьому світу: ми – нація нескорених!

Під козацький марш виноситься прапор України.

Ведучий 1. Прикладом силу духу, незламності є Микола Заріцький. Він брав участь у регіональних змаганнях ветеранів «Сильні України», здобув три найвищі нагороди. Як ветеран був учасником Ігор Нескорених-2023 (Invictus Games), приніс Україні дві золоті і дві срібні медалі.

Ведучий 2. Народився Микола 22 січня 1993 року в місті Білопілля Сумської області. Здобув освіту тракториста, навчався також на інженера-механіка та артилериста. З юнацьких років займався легкою атлетикою, був шестиразовим чемпіоном серед юнаків.

Ведучий 1. З перших днів повномасштабної війни Росії проти України добровольцем пішов захищати рідну землю. У жовтні 2022 року під час бойового завдання на Херсонщині втратив ногу.

Ведучий 2. 19 вересня 2023 року нагороджений званням “Почесний громадянин Білопільської громади”.

Ведучий 1. А зараз запрошуємо наших учасників до благодійного забігу. Учасники змінюють місце проведення. Шикуються на лінії старту для забігу.

Підбиття підсумків. Нагородження переможців.

Вправа-рефлексія «Люди титани». Зображені силуети спортсменів-воїнів, на яких необхідно написати відповідь на питання: які у вас враження від змагань? Які нові риси ви відкрили в собі? Чи потрібно учням готувати себе до спортивних випробувань?

Декламація вірша Оксани Кравченко

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Коли запитають, де черпати сили,
Де світло знайти у мороку ночі,
Є ті, хто віддав нам життям свої крила,
Ті, хто залишились словом пророчим.
Ті, хто ведуть нас крізь хащі й безодні,
Ті, хто в любові шукають спокути,
Ті, хто знаннями спраглі й голодні,
Ті, невблаганні, шалені та люті.
Не обирали обставин долі,
Йшли, бо гукало забуте коріння.
Між залізничних заплутаних колій
Трималися за спротив, потуги та вміння.
Коли запитають, де черпати сили,
Де віднайти вогонь сподівання,
Розправ своїм болем згорьовані крила
За тих, хто тримає цей світ, як востаннє.

Очікувані результати.

Учень/учениця зможуть:

- розуміти і пояснювати поняття «Ігри нескорених»;
- ознайомитися із життєвим шляхом Миколи Заріцького, його досягненнями й викликами;
- висловлювати свою думку про нескореність героя заходу, проявляти емпатію;
- сформувати життєві уроки на прикладі запропонованої біографії;
- займатися руховою активністю,
- сповнитися повагою та гордістю за незламність українського народу.

Додаток 5

<u>Квіз «Війна за Незалежність: місця пам’яті Сумщини/Полтавщини»</u>

Автори проєкту:

Світлана Нідзельська, Опорний заклад освіти «Попівський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів» Попівської сільської ради Конотопського району Сумської області

Тетяна Радько, ВСП "Класичний фаховий коледж СумДУ"

Максим Зьоменко, Буринський міський ліцей №1 ім. В.М. Кравченка

Поліна Нехайчук, ліцей "ЛІДЕР" Пришибської сільської ради

Світлана Малькова, Світлогірський ліцей Кобеляцької міської ради Полтавської області

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Юлія Пряничкіна, Опорний заклад "Ромоданівський ліцей імені братів Городніченків"

Тип заняття: інтерактивне, аксіологічне
Форма заняття: позакласне, виховне

Мета: збереження пам’яті про героїв, які віддали життя за незалежність України; ознайомлення з місцями пам’яті Сумщини та Полтавщини; популяризація комеморативних практик через ігрову форму; залучення молоді до благодійності шляхом збору коштів на підтримку Збройних Сил України.

Завдання: ознайомити учнів із прикладами локальних меморіалів, пам’ятних дошок, музеїв та могил воїнів; розвивати навички командної роботи та критичного мислення через інтелектуальну гру; виховувати почуття патріотизму та відповідальності за збереження історичної пам’яті; сформувати розуміння, що культура пам’яті поєднується із сучасною боротьбою; показати, що кожен може зробити внесок у спільну справу – навіть у шкільному середовищі.

Цільова аудиторія: учні 8–11 класів закладів загальної середньої освіти, педагогічний колектив, батьки, представники громад двох регіонів.

Тривалість – 60 хвилин

Вступне слово (4 хвилини).

Хвилина мовчання (1 хвилина).

Інформаційний блок (10 хвилин): Демонстрація короткої мультимедійної презентації або відео «Місця пам’яті Сумщини/Полтавщини», що містить фотографії, розповіді про героїв, пам’ятники, меморіальні комплекси. Ведучий озвучує правила проведення квізу – командна вікторина у 3 раунди по 7-10 питань); ключове правило – не користуватися телефонами для пошуку відповідей. Питання зачитуються і дублюються на екрані. Команда протягом 1 хвилини обговорює запитання та записує відповідь на бланк, за правильну відповідь отримує 1 бал. Після кожного раунду ведучий оголошує правильні відповіді, які виводяться на екран та оголошуються проміжні результати. Перемагає команда, яка набрала найбільшу кількість балів

Квіз (35 хвилин): учасники об’єднуються у 2 команди, котрі робить символічний внесок у «скриньку допомоги» за участь на початку інтелектуальних змагань.

І РАУНД. ФОТОВІКТОРИНА

Упізнати місце пам’яті та шани Сумщини чи Полтавщини за фотографією.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

1.

Відповідь: МОНУМЕНТ У СКВЕРІ ЗАХИСНИКІВ УКРАЇНИ У МІСТІ КРОЛЕВЕЦЬ НА СУМЩИНІ.

Унікальність монумента в тому, що він зроблений із частин боєприпасів, уламків «Градів», мін, привезених з Донбасу. Вони є основою пам’ятника, у центрі якого постать воїна. Його змальовано з реальної людини — учасника бойових дій, кролевчанина **Валерія Захарченка**, майстра гри на бандурі, який і нині проживає у цьому місті.

2. ДЕ РОЗТАШОВАНИЙ ПАМ’ЯТНИЙ ЗНАК, ЯКИЙ ЗОБРАЖЕНО НА ФОТО?

ВІДПОВІДЬ: ПАМ’ЯТНИЙ ЗНАК НЕПОДАЛІК М.СУМИ, ДЕ НА ПОЧАТКУ РОСІЙСЬКОГО ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ ЗАГИНУЛИ ЧЕТВЕРО УКРАЇНСЬКИХ АЕРОРОЗВІДНИКІВ.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

3. Укажіть назву та місце розташування зображеного на світлинах місця пам'яті та шани.

Відповідь: ПАНТЕОН НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ КОНОТОПА

Пантеон національної пам'яті в Конотопі — це меморіальний комплекс, розташований біля Собору Різдва Пресвятої Богородиці (ПЦУ), який увічнив пам'ять про загиблих у боротьбі за волю України, зокрема про сучасних захисників та козаків, які брали участь у Конотопській битві. У 2019 році було відкрито перший Пантеон, у грудні 2021 року, з нагоди 30-ї річниці Збройних Сил України, його оновили з урахуванням втрат, що сталися з моменту повномасштабного вторгнення росії.

Ініціатором та меценатом меморіалу є уродженець міста, голова БФ «Спадок Гетьманщини», відомий благодійник і візіонер **Євген Сур**, який свого часу збудував і сам Собор. За його словами, мета конотопського Пантеону національної пам’яті полягає в тому, щоб ніхто й ніколи не сумнівався, що українські захисники – це герої, їхній подвиг не марний, і про нього потрібно знати всій громаді

На скляних стелах відображена інформація про знакові етапи боротьби цього краю та всієї України з російським агресором – Конотопська битва на чолі з гетьманом Виговським, Голодомор 1932-33 років, нова війна, яку розв’язала рф 2014 року, тощо. На металевих стендах розміщені портрети та довідки про понад **120 полеглих** – військовослужбовців 58-ї бригади, а також інших мешканців Конотопа й району, що віддали свої життя за Україну.

Пантеон є важливим місцем для вшанування пам'яті та збереження історії, перетворюючи статистику на вдячну пам'ять про тих, хто віддав своє життя за Україну

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

4. В усіх населених пунктах та громадах України з’являються культурні та соціальні об’єкти, що зберігають пам'ять про українських захисників. Яка їх загальна назва?

Відповідь: АЛЕЇ ГЕРОЇВ, ПАМ’ЯТІ, ШАНИ тощо

5. Де розташовано пам’ятний знак?

ВІДПОВІДЬ: ПОЛТАВСЬКА ОБЛ., М.ЛУБНИ, ДИТЯЧИЙ ПАРК ІМЕНІ ОЛЕСЯ ДОНЧИКА.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

6. Де розташовано метеріал зі світлини?

ВІДПОВІДЬ: М. ГОРІШНІ ПЛАВНІ, «ЇХНІ ІМЕНА БУДУТЬ ЖИТИ ВІЧНО»

"Їхні імена будуть жити вічно" — це назва військового меморіалу у місті Горішні Плавні на Полтавщині, де проводять поховання загиблих на війні українських військових. На цьому меморіалі поховані захисники, які загинули, виконуючи бойові завдання

7. Назвіть місто і локацію, де розмістили інтерактивну дошку пам’яті полеглим героям?

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

ВІДПОВІДЬ: М. ПОЛТАВА, ПАРК ІМЕНІ ІВАНА КОТЛЯРЕВСЬКОГО. На стеллі встановили вандалостійку інтерактивну дошку, на якій демонструється 441 обличчя полеглих воїнів. Ніхто не народжений для війни. Кожен із них мав свою ціль та мрію. Вони зробили свій вибір Це не всі. Кількість імен на екрані поступово доповнюватимуть. Назавжди присутній кожен із них.

8. Назвіть громаду на Полтавщині, де розміщений пам'ятний знак?

ВІДПОВІДЬ: С. ТЕРЕШКИ ПОЛТАВСЬКОГО РАЙОНУ

24 лютого 2023 року у Терешківській громаді відкрили пам'ятний знак присвячений загиблим захисникам. Це бетонна конструкцію з відбитком долоні та написом «Героям слава». Пам'ятний знак присвятили загиблому Герою **Валерію Дворядкіну**. Воїн загинув 15 травня, потрапивши під ворожий танковий обстріл на Донеччині.

ІІ РАУНД

ІСТОРИЧНІ ПОДІЇВідповісти на запитання, пов'язані з меморіалізацією війни за Незалежність (Сумщина/Полтавщина)

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

1. Яка область в Україні першою створила Книгу пам’яті героїв АТО?

ВІДПОВІДЬ: "Книга пам'яті героїв АТО з’явилася на Сумщині в січні 2015-го року. ІІ ініціаторами й авторами стали журналісти газети "Панорама" (м. Суми). У книзі зібрано 51 історія про бійців ЗСУ, Нацгвардії та добровольчих батальйонів. Це «живі історії про звичайних героїв". Волонтерський проект став своєрідним реквієм Героям. Примірники видання були передані в родини, а також кошти зібрані під час презентацій видання на Сумщині спрямовувалися на лікування поранених воїнів, уродженців Сумщини.

2. Яке місто Сумщини згідно Указу Президента України отримало почесну відзнаку «Місто-герой України» за подвиг, масовий героїзм та стійкість, виявлені під час захисту міста від збройної агресії російської федерації ?

Відповідь: УКАЗОМ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ВІД 24 БЕРЕЗНЯ 2022 РОКУ ОХТИРЦІ БУЛО ПРИСВОЄНО ПОЧЕСНУ ВІДЗНАКУ « МІСТО-ГЕРОЙ УКРАЇНИ»

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

3. Назвіть ініціативу, яка стала загальнонаціональною акцією на знак вшанування загиблих захисників України (29 серпня)

Відповідь: ДО ДНЯ ПАМЯТІ ЗАГИБЛИХ ЗАХИСНИКІВ УКРАЇНИ (29 СЕРПНЯ) АКЦІЮ «СТІЛ ПАМ'ЯТІ» У 2023 Р.ІНІЦІЮВАЛА МАРІЯ ГРАБАР У ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙСЬКОВОГО ІЛЛЮ ГРАБАРА ТА ВСІХ ПОЛЕГЛИХ ГЕРОЇВ. У 2024 Р. БФ ІМ.ІЛЛІ ГРАБАРА ТА ПЛАТФОРМА «МЕМОРІАЛ»ОБ'ЄДНАЛИ ЗУСИЛЛЯ ДЛЯ МАСШТАБУВАННЯ АКЦІЇ, ОБ'ЄДНУЮЧИ УСТАНОВИ ТА ЗАКЛАДИ ПО ВСІЙ КРАЇНІ.

4. Як ця книга об'єднала громадськість Сумщини та Полтавщини?

ВІДПОВІДЬ: ПОЕТИЧНА ЗБІРКА КОНОТОПЦЯ, ПОЕТА, ВОЇНА, ГЕРОЯ, ЯКИЙ ЗАГИНУВ 4 СЕРПНЯ 2022 РОКУ В БАХМУТІ, АРТЕМА ДОВГОПОЛОГО «Я СТАВ БИ КОРІННЯМ» (СУМЩИНА)

За ініціативи військовослужбовця 58омбп Анатолія Дементія видавництво «Рідний край. Газета гадяцького земства» провела конкурс читання віршів Артема Довгополого (Полтавщина).

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

5. Перегляньте відеофрагмент:

Https://drive.google.com/file/d/1amald91wscz13u2aerz4yktms4wi6nyf/view?usp=drive_link

назвіть ЗВО у якому розміщено згаданий меморіал

ВІДПОВІДЬ: ПНПУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА

6. Про який епізод протистояння російсько-української війни на Полтавщині іде мова? 26 лютого колона російської техніки підійшла до села Мартинівка з боку Охтирки. Між Веприком і Бобриком ворог розмістив близько 200 одиниць техніки. Танки стояли в полі між Воронівщиною і Мартинівкою. Мабуть, закінчилося пальне чи вони зламалися. Техніку побачили місцеві трактористи Олексій Вовк і Володимир Іващенко. Поки російські військові тягнули на буксирі один танк, вони підкралися і підірвали три інших, кинувши пляшки із запальною сумішшю. Громада подала на нагородження своїх односельчан. Спочатку орден за мужність отримав Володимир Іващенко, а згодом нагородили й Олексія Вовка.

ВІДПОВІДЬ: ГАДЯЦЬКЕ САФАРІ

7. Сквер пам'яті на згадку про загиблих у торгівельному центрі, куди влучила російська ракета, який заклали 10 вересня 2022 року. Там посадили 22 дерева, кожне з яких символізує загиблих під час влучання російської ракети у торговий центр. У якому місті та де саме розташовано сквер?
ВІДПОВІДЬ: М. КРЕМЕНЧУК БІЛЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСУ ШЕВЧЕНКУ НАД ДНІПРОМ. СКВЕР ПАМ’ЯТІ ЗАГИБЛИХ В ТЦ «АМСТОР».

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

8. **Приблизно о 09:10,** з інтервалом в кілька секунд, російські війська вдарили двома балістичними ракетами «Іскандер-м» по головному корпусу Полтавського інституту зв'язку. На той момент у навчальному корпусі одночасно перебували близько 700 людей. Ця атака стала для Полтавщини найбільш масштабною за кількістю жертв і постраждалих за час російсько-української війни. Коли відбулася подія?

ВІДПОВІДЬ: 03.09.2024 РОКУ.

ІІІ. РАУНД
«ВІЙНА – ЦЕ ІМЕНА»

1. Український військовий льотчик, Герой України, який став відомим завдяки успішному знищенню ворожих дронів і ракет, а також самовідданому відведенню свого пошкодженого літака від Вінниці в жовтні 2022 року, після чого він успішно катапультувався.

ВІДПОВІДЬ: "KARAYA" , ВАДИМ ВОРОШИЛОВ

2. Полтавець, двічі був добровольцем – 2014-го та 2022-го.

У цивільному житті військовий був депутатом двох скликань Полтавської міської ради та, зокрема, співзасновником громадської організації "Save Poltava", яка опікується історичними будівлями. Помер 20 травня у лікарні через поранення, які отримав біля села Георгіївка на Донеччині. Воїнові було 33.

Відповідь: ПОЛТАВЕЦЬ ЮЛІАН ОЛЕКСАНДРОВИЧ МАТВІЙЧУК

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

3. **Народився у Полтаві в 1992 році, навчався у Кременчуцькому військового ліцею**, а згодом здобув вищу освіту в Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Один з командирів оборони Маріуполя, потрапив у полон у травні 2022 року після виходу з "Азовсталі" та був звільнений 21 вересня 2022 року в рамках обміну полоненими. Після звільнення він перебував у Туреччині, а потім повернувся до України, де став активним учасником суспільної діяльності та засновником "Прапора Надії", символу боротьби за полонених та зниклих безвісти.

ВІДПОВІДЬ: СЕРГІЙ ЯРОСЛАВОВИЧ ВОЛИНСЬКИЙ,«ВОЛИНА»

4.Старший сержант ЗСУ, Герой України (посмертно). Загинув 23 січня 2015 року під час оборони Нікішиного на Дебальцівському плацдармі. У бою знищив два ворожі танки, але загинув від прямого влучення снаряда. Завдяки його героїзму наступ було відбито. Похований у Пирятині. Звання Героя України присвоєно у 2018 році. Стипендія імені Героя України заснована у 2021 році Полтавською обласною радою з ініціативи ТЦК та СП. Щороку до Дня ЗСУ її призначають 10 школярам і 10 студентам на один рік.

ВІДПОВІДЬ: АНДРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ КОНОПЛЬОВ

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

5. Уродженець Сумщини (м. Ромни), випускник Державного ліцею-інтернату з посиленою військовою-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І.Г.Харитоненка ДПСУ (2015), Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; служив у 1-й окремій танковій Сіверський бригаді, брав участь в ООС, брав участь в обороні Чернігова, знищив диверсійно-розвідувальної групи та 2 танки ворога, загинув при обороні м. Чернігова 27 лютого разом зі своїм танковим екіпажем. За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі присвоєне звання Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» (2 березня 2022, посмертно). Його ім'ям названо вулицю в м.Чернігові

Відповідь: БІЛОКОНЬ МАКСИМ ВІТАЛІЙОВИЧ

6. Народний Герой України, уродженець Сумщини (м. Лебедин). Підлітком він полюбив рідну землю, змужнів на революційному Майдані. Після початку війни за Незалежність долучився до лав Добровольчого Українського корпусу. Став відважним Воїном в охопленій війною Донеччині, був поранений, але залишився в строю. Легендарний захисник ДАПу, наймолодший з кіборгів, пішов у вічність вісімнадцятирічним юнаком, не доживши до свого 19-річчя рівно 40 днів. Коли Герой повертався на щиті, йому на кожному блокпосту бійці салютували зброєю, у Сумах в останню путь прийшли провести тисячі містян. Бойові побратими на руках несли труну від площі Незалежності до Алеї слави Центрального міського цвинтаря.

Указом Президента України від 21 листопада 2016-го «за особисту мужність, героїчне відстоювання прав і свобод людини, самовіддане служіння

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Українському народу, йому присвоєно звання Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» (посмертно)

Відповідь: ТАБАЛА СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ, «СЄВЄР»

7. Бойовий офіцер, був командиром 2-го механізованого батальйону 72-ї окремої механізованої бригади, з 2014-го перебував на Сході України. У серпні 2016-го призначений командиром 58-ї окремої мотопіхотної бригади (зараз – ім. Івана Виговського), керував діями 58-ї ОМПБр в районі Бахмутської траси з серпня 2017 року.
Один із командирів, що керували звільненням правобережжя Херсонщини. З лютого - 2024-го заступник начальника Генштабу ЗСУ.
З травня 2024-го - командувач Оперативно-тактичних угрупувань військ "Харків". З листопада 2024 - командувач Сухопутних військ ЗСУ, а з червня 2025 року - командувач Об'єднаних сил.
Кавалер Хреста бойових заслуг, повний лицар ордена Богдана Хмельницького.та недержавної відзнаки Орден «Народний Герой України»
Відповідь: генерал-майор **ДРАПАТИЙ МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ**

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

8.“Людина-легенда”, уродженець Глухівщини український вчений, історик, археолог, що розкопав дві гетьманські столиці, учасник місії «Чорний тюльпан», краєзнавець, викладач, музикант, штаб-сержант Збройних Сил України, учасник російсько-української війни, що загинув 14 березня поблизу Кремінної на Луганщині.

Відповідь: КОВАЛЕНКО ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ (1966–2023) – НА ПСЕВДО «ПРОФЕСОР» та «МАЕСТРО»

9. За фахом – дизайнерка корпусних меблів. Але з 2014 року і до сьогодні – волонтерка, що має досвід військової служби у гарячих точках. «Руда» має свою власну історію війни. Коли 2014 року розпочалася російсько-українська війна, організувала волонтерський рух: разом із однодумцями закуповувала та відвозила допомогу в Донецьку та Луганську область. Наразі координує найбільший волонтерський хаб у Полтаві. Народний Герой України.
Відповідь: ВІКТОРІЯ МІРОШНІЧЕНКО, «РУДА»

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

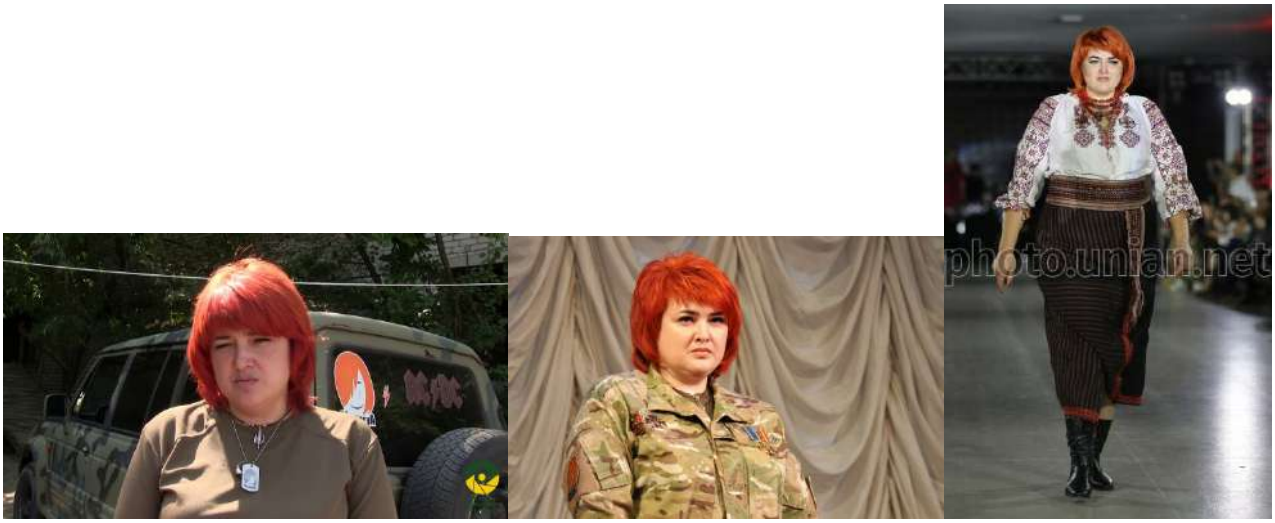

Підбиття підсумків, спільне виконання патріотичної пісні, наприклад: «Ой, у лузі червона калина» (10 хвилин).

Очікувані результати: учні та інші учасники поглиблять знання про місця пам’яті Сумщини та Полтавщини, усвідомлять значення поєднання історичної пам’яті та сучасної боротьби; буде зібрано кошти для підтримки Збройних Сил України; відбудеться згуртування учнівської, педагогічної та місцевої громади навколо спільної мети; захід стане важливим кроком до виховання активної громадянської позиції та відповідальності за перемогу України.

Додаток 6

“Фільтр правди: як розпізнати фейки та пропаганду"

Автори проєкту:

Наталія Шарапова, ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж ПДАУ»

Вікторія Красношапка, Академічний ліцей імені братів Шеметів Лубенської міської ради Лубенського району Полтавської області

Ольга Булава, Полтавський ліцей № 29

Юлія Шульга, Комунальний заклад "Роменська міська Мала академія наук учнівської молоді" Роменської міської ради Сумської області

Петро Лупійко, Берестівський ліцей Липоводолинської селищної ради Сумської області

Ольга Єрмолаєва, Державний навчальний заклад "Полтавський політехнічний ліцей"

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Мета: розвинути критичне мислити та удосконалити навички медіаграмотності для ефективного розпізнавання неправдивої інформації.

Завдання:

1) описати ключові ознаки фейкових новин, такі як емоційно забарвлені заголовки, відсутність джерел, маніпуляції з фото та відео, анонімні автори тощо.

2) надати практичні інструменти та кроки для перевірки інформації, включаючи використання фактчекінгових ресурсів, зворотний пошук зображень та верифікацію джерел

3) показати на конкретних прикладах, як працюють різні види пропаганди (наприклад, "апеляція до страху", "навішування ярликів" та "одностороннє висвітлення")

4) сформувати розуміння важливості перевірки інформації перед її поширенням та обговорення етичних аспектів медіаспоживання

Проблематика: у сучасному світі, перенасиченому інформацією, критичне мислення та медіаграмотність стають ключовими для захисту від фейків та пропаганди. Недостатність цих навичок призводить до поширення дезінформації, яка руйнує суспільну довіру та поляризує людей.

Концепція: інтерактивний тренінг, що поєднує теоретичні знання з практичними вправами та конкурсами. Учасники не просто слухають, а активно беруть участь у процесі, відпрацьовуючи навички на реальних кейсах.

Презентація до цього заходу за посиланням

https://gamma.app/docs/-f6jhjc98rwrky9j?mode=doc

Структура заходу: 1 година

Вікова категорія: 15-17 років

Хід заняття

(*Кадр 1. Ведучий стоїть на фоні екрану, де миготять яскраві, контрастні новини, заголовки, фотошоплені зображення.)*

Ведучий: Привіт! Подивіться навколо. Кожну хвилину на нас виливається справжній потік інформації: новини, пости, відео. Але як зрозуміти, що з цього правда, а що — майстерно створена брехня? Сьогодні ми поговоримо про "фільтр правди" — навички, які допоможуть вам захистити себе від фейків та пропаганди.

(Кадр 2. На екрані з'являється анімація у стилі "пам'ятки" або інфографіки, що ілюструє різницю між правдою (галочка) і фейком (хрестик).)

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Ведуча: Давайте розберемося з базою. Що таке фейк? Це як підроблена футболка відомого бренду. На вигляд ніби схоже, але по суті – повний треш. Існують певні пам'ятки, як розпізнати цей треш.

(*Кадр 3. На екрані з'являється анімований список із "пам'ятками" у вигляді іконок або коротких фраз.)*

Ведучий: Запам'ятовуйте!

1. **Емоційний вайб**: Якщо новина змушує тебе горіти від люті або плакати від жалю, зроби паузу. Фейки часто розраховані на те, щоб вимкнути твою логіку і ввімкнути емоції.
2. **Немає джерела:** Новина посилається на “одне джерело” або “інсайдера”. Це як історія, яку вам розказав "друг мого друга" – правди мало.
3. **Фотошоп чи ШІ**: Картинка виглядає як із фільму, або у людей на ній по шість пальців. Не лінуйся, зроби зворотний пошук зображення.
4. **Текст-каша:** Помилки, недбало сформульовані речення, багато капслока. Якщо хтось не може написати текст якісно, то і правди там, скоріш за все, немає.
5. **Старе як нове.** Якщо тобі показують фото або відео, яке нібито зняли щойно, але ти відчуваєш, що десь його бачив — перевір. Фейкороби часто використовують старі кадри з інших подій, щоб створити ілюзію свіжої новини.

(Кадр 4. Екран розділений на дві частини. З одного боку реальний факт, з іншого — як його можна перекрутити: реальний факт із зеленою галочкою, справа — "Російська маніпуляція" з червоним хрестиком.)

Ситуація 1

Ведуча: Пам'ятаєте обстріл пологового будинку в Маріуполі у березні 2022 року? Ця подія шокувала весь світ. Давайте подивимося, як дві сторони подавали цей факт.

(*Кадр 4. Зліва з’являється зображення зруйнованого пологового будинку та фото постраждалих жінок, зокрема вагітної жінки на ношах, які облетіли світові ЗМІ. Текст: "9 березня 2022 року російські війська скинули авіабомбу на пологовий будинок та дитячу лікарню в Маріуполі. Є загиблі та поранені серед цивільних.")*

Ведучий: Розглянемо приклад "Обстріл пологового будинку в Маріуполі". Ваше завдання самостійно порівняти правдиву інформацію про обстріл пологового будинку в Маріуполі з фейковою російською версією, щоб навчитися розпізнавати маніпуляції та критично оцінювати джерела.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

(*Учасники команд презентують результати дослідження після чого разом з ведучим обговорюють ситуацію)*

Ведуча: Факт (Версія України та світових ЗМІ): Російські військові завдали авіаудару по цивільному об'єкту — пологовому будинку, де перебували породіллі, вагітні жінки та діти. Це був воєнний злочин. Фото і відео свідчать про масштабні руйнування та жертви.

Маніпуляція (Версія Росії):

Етап 1: Заперечення. Спочатку росіяни назвали цю подію "постановкою". Вони стверджували, що фотографії зроблені з акторами, а жінки на них — моделі.

Етап 2: Звинувачення. Коли заперечувати вже було неможливо, вони змінили тактику. Заступник постпреда РФ в ООН заявив, що пологовий будинок "давно використовувався як військовий об'єкт батальйону «Азов»".

Етап 3: "Правда" з "доказами". Пропагандисти почали поширювати "інтерв'ю" з жінкою, що постраждала від обстрілу, де вона нібито "підтверджувала", що в будівлі були українські військові.

Ведучий (за кадром): Зверніть увагу, як еволюціонувала брехня. Від повного заперечення вони перейшли до перекладання вини. Вони не сказали: "Ми завдали удару по пологовому будинку", а "Це не пологовий, це військова база". Це класичний прийом перекладання відповідальності, який дозволяє уникнути звинувачень, просто змінивши суть події.

Ведуча: Такий підхід допомагає пропаганді сіяти сумніви і змушувати людей вірити в найбезглуздіші версії. Це і є головна мета — зробити так, щоб ти сам втомився шукати правду.

Ситуація 2

(*Кадр 5. На екрані з'являється візуальне розділення: зліва — "Реальний факт" із зеленою галочкою, справа — "Російська маніпуляція" з червоним хрестиком.)*

Ведучий: Пам'ятаєте, як на початку повномасштабного вторгнення Україна заявляла, що готова передати Росії тіла загиблих російських військових? Для цього використовувались вагони-рефрижератори.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

(Кадр 5. Зліва з'являється зображення вагона-рефрижератора. Текст: "Потяг з мертвими тілами росіян. Україна готова їх передати.")

Ведуча: А тепер перейдемо до практики з теми про вагонами-рефрижераторами, що перевозили тіла загиблих російських військових. Ваше завдання — самостійно знайти і порівняти правдиву інформацію про готовність України передати тіла з російською фейковою версією, яка повністю замовчувала або спотворювала цей факт. Це допоможе вам на власному досвіді відчути, як пропаганда змінює реальність.

(Учасники команд презентують результати дослідження після чого разом з ведучим обговорюють ситуацію)

Ведучий: Факт (Версія України)

Україна демонструє людяність та повагу до міжнародного права, пропонуючи забрати тіла військових. Це ще й доказ величезних втрат, які Росія приховує.

Маніпуляція (Версія Росії):

Ця тема повністю замовчується. Якщо і згадується, то подається як українська "постановка", нібито створена, щоб "дискредитувати російську армію". Також можуть використовувати прийом "дегуманізації", стверджуючи, що "українці знущаються з тіл".

Ведуча (за кадром): Пропаганда просто ігнорує незручні факти. Коли реальність суперечить її "картинці", вона не змінює свою "картинку", а просто викреслює реальність. Це і є основна відмінність між справжніми новинами та фейками.

Ситуація 3

(Кадр 6. На екрані з'являється візуальне розділення: зліва — "Реальний факт" із зеленою галочкою, справа — "Російська маніпуляція" з червоним хрестиком.)

Ведучий: Давайте розглянемо приклад, який став символом українського опору — оборона острова Зміїний. Коли російський корабель підійшов до острова і запропонував українським прикордонникам здатися, вони відповіли легендарною фразою.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

(Кадр 6. Зліва на екрані з'являється фотографія острова Зміїний. Текст: "Українські військові відповіли: «Рускій воєнний корабль, іді на...»".)

Ведуча: Друзі, а тепер переходимо до практики. Давайте використаємо одну з найвідоміших історій цієї війни — оборону острова Зміїний. Я пропоную вам стати справжніми детективами. Ваше завдання — самостійно порівняти правдиву інформацію про долю українських військових із фейковою російською версією, яка заперечувала їхній героїзм. Це допоможе вам на власному досвіді відчути, як пропаганда змінює реальність.

(Учасники команд презентують результати дослідження після чого разом з ведучим обговорюють ситуацію)

Ведучий: Факт (Версія України):

Українські військові на острові Зміїний проявили незламний дух, відмовившись здатися. Ця подія стала символом мужності, а їхні слова — гаслом опору. Попри початкові заяви про загибель усіх захисників, згодом з'ясувалося, що вони потрапили в полон. Деякі з них уже повернулися додому завдяки обмінам.

Маніпуляція (Версія Росії):

Етап 1: Заперечення. Спочатку російська пропаганда повністю заперечувала існування героїчного опору. Вони заявили, що всі військові здалися без бою і що жодного інциденту не було.

Етап 2: "Гуманітарна місія". Після того, як світ дізнався про подвиг захисників, Росія спробувала виправдати свою брехню. Вони заявили, що українські військові "добровільно склали зброю", і тепер "знаходяться в гуманному полоні", де "отримують всю необхідну допомогу". Це був спосіб представити свою жорстоку агресію як "гуманітарну операцію".

Етап 3: Дегуманізація. Деякі російські джерела називали українських військових "нацистами", позбавляючи їх людської гідності, аби виправдати свій напад.

Ведуча (за кадром): Пропаганда не просто бреше, вона створює цілий альтернативний всесвіт. Вона перетворює героїв на "зрадників" або "жертв", щоб виправдати свої дії і контролювати сприйняття подій. Важливо пам'ятати, що правда завжди залишає сліди, а фейки — лише порожні слова.

Ситуація 4

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

(Кадр 7. На екрані з’являється візуальне розділення: зліва — "Реальний факт" із зеленою галочкою, справа — "Російська маніпуляція" з червоним хрестиком.)

Ведучий: Учасники, а тепер давайте зануримось у 2014 рік, коли почалася ця війна. Захоплення Криму і Донбасу стало можливим саме завдяки пропаганді, яка створила ґрунт для агресії.

(Кадр 7. *На екрані зліва з'являються фото "зелених чоловічків" без розпізнавальних знаків, які блокують українські військові частини в Криму. Текст: "Військове захоплення Криму російськими спецпідрозділами".)*

Ведуча: Давайте повернемося до витоків цієї війни. До того, як усе почалося з повномасштабного вторгнення. Я пропоную вам стати справжніми дослідниками і самостійно зануритися в історію захоплення Криму та початку війни на Донбасі у 2014 році. Порівняйте, як ці події висвітлювали українські та російські медіа. Ви одразу побачите, як створювалися фейки, які стали фундаментом для сьогоднішньої пропаганди.

(*Учасники команд презентують результати дослідження після чого разом з ведучим обговорюють ситуацію)*

Ведучий: Факт (Версія України та міжнародної спільноти): Росія незаконно анексувала Крим, відправивши туди свої спецпідрозділи, які блокували українські військові частини. Одночасно на Донбасі групи озброєних бойовиків, керованих з Росії, захопили адміністративні будівлі і почали збройний конфлікт. Це була агресія, спланована і реалізована Росією.

Маніпуляція (Версія Росії):

Етап 1: Повне заперечення. На початках Володимир Путін особисто заявляв, що "зелені чоловічки" — це не російські військові, а "місцеві сили самооборони".

Етап 2: Перекладання вини. Війну на Донбасі вони назвали "громадянською війною" або "повстанням народу Донбасу", повністю заперечуючи будь-яку причетність до конфлікту.

Етап 3: "Захист російськомовного населення". Щоб виправдати свої дії, вони створили міф про нібито "утиски" російськомовних в Україні та "необхідність їх захисту", що стало головним гаслом пропаганди.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Ведуча (за кадром): Пропаганда не просто брехала, вона створювала "правдоподібну" казку, яка заперечувала реальність. Це була ціла система, спрямована на те, щоб виправдати агресію в очах власного народу.

Ситуація 5

*(*Кадр 8.*На екрані з'являється візуальне розділення: зліва — "Реальний факт" із зеленою галочкою, справа — "Російська маніпуляція" з червоним хрестиком.)*

Ведуча: А тепер розглянемо один із найсвіжіших прикладів російської пропаганди — фейкову "операцію Паутина". Це нібито "документальний фільм", в якому Росія звинувачує Україну в нападі на власні цивільні об'єкти.

*(*Кадр 8. *На екрані зліва з'являється відео або фото зруйнованих об'єктів в Україні. Текст: "Українські міста зазнають руйнувань від російських обстрілів. Громадянська інфраструктура страждає від атак окупантів.")*

Ведучий: Тепер переходимо до практики. Давайте використаємо один з найсвіжіших прикладів російської пропаганди — фейкову "операцію Паутина". Ваше завдання — стати справжніми детективами і самостійно знайти та порівняти правдиву інформацію про обстріли українських міст з російською фейковою версією, яка звинувачує в цьому саму Україну. Це допоможе вам на власному досвіді відчути, як пропаганда змінює реальність.

(Учасники команд презентують результати дослідження після чого разом з ведучим обговорюють ситуацію)

Ведуча: Факт (Версія України та міжнародної спільноти): Збройні сили Росії завдають ударів по цивільних об'єктах в Україні. Міжнародні розслідування та звіти, зокрема від ООН, Amnesty International, Bellingcat та інших організацій, підтверджують, що руйнування спричинені саме російськими атаками. Це воєнний злочин.

Маніпуляція (Версія Росії):

Етап 1: Перекладання вини. Росія створює так званий "документальний фільм", в якому стверджує, що українські військові нібито самі обстрілюють власні міста, використовуючи HIMARS.

Етап 2: Звинувачення. Російські медіа публікують "докази", які нібито вказують на причетність України до руйнувань. Мета — показати, що Росія нібито "захищає" населення від "українських атак".

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

Етап 3: Створення альтернативної реальності. Пропагандисти звинувачують Україну у використанні "брудної бомби" та "терористичних" атак на цивільне населення. При цьому вони повністю заперечують відповідальність за тисячі жертв.

Ведучий (за кадром): Зверніть увагу, як пропаганда працює. Вона бере реальні руйнування та жертви, спричинені Росією, і звинувачує в цьому саму Україну. Цей прийом називається перекладанням вини. Він дозволяє Росії виправдати свою жорстоку агресію та створити альтернативну реальність для власного населення.

(Кадр 9-10. На екрані з'являється анімована шкала "Факт / Фейк" з двома чіткими секторами. Звучить динамічна фонова музика.)

Ведучий: А тепер — перевірка. На екрані будуть з'являтися заголовки новин. Ваше завдання — визначити: це факт чи фейк? Я буду давати вам лише кілька секунд на роздуми. Готові? Поїхали!

Інтерактивна вправа на уважність та обізнаність учасників "Факт чи фейк"

1.Українські фермери у перші дні вторгнення буксирували покинуті російські танки своїми тракторами. (Факт)

2.Після початку повномасштабного вторгнення Росія була офіційно виключена з Організації Об’єднаних Націй (ООН).(Фейк)

3.Під час оборони Києва у 2022 році українські ІТ-фахівці створили “ІТ-армію”, яка координувала кібернапади на російські сайти.(Факт)

4.У Мелітополі жителі вийшли на мирні протести проти окупаційної влади, навіть після того як російські війська захопили місто.(Факт)

5.У 2022 році українські військові використовували зграї дронів-камікадзе, які програмувались на “роєву” поведінку, подібну до комах.(Фейк)

6.Під час війни мем про “трактор, який тягне танк” став настільки популярним, що в Україні випустили поштову марку із зображенням цього сюжету.(Факт)

7.У 2023 році Україна офіційно перейменувала всі вулиці, де була назва, пов’язана з Росією чи СРСР. (Фейк)

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59

8. Один з українських пілотів на прізвисько “Привид Києва” став символом оборони столиці, хоча пізніше виявилось, що це був узагальнений образ, а не реальна людина.(Факт)

9.Росія намагалася використати дресированих дельфінів у Чорному морі для охорони своїх військових кораблів.(Факт)

10. У 2022 році президент України Володимир Зеленський виступив перед Конгресом США у форматі відеозвернення, закликаючи надати більше зброї.(Факт)

(Кадр 11. Ведуча запрошує учасників сісти в коло або до столу. На столі лежать маркери та великі аркуші паперу. Атмосфера стає більш спокійною та вдумливою.)

Ведуча: Ми з вами пройшли шлях від теорії до практики. Ми навчилися розпізнавати будефейки, розуміти, як працює пропаганда, і навіть відпрацювали, як говорити про це з близькими. А тепер давайте підсумуємо все, що ми засвоїли. Я пропоную вам створити свій "Кодекс відповідального медіаспоживача".

Інструкція:

Завдання: Кожна команда має на аркуші паперу сформулювати 3-4 ключові правила, яких, на їхню думку, повинен дотримуватися кожен, хто хоче бути медіаграмотним.

(*Кадр 12. Команди обговорюють, записують свої ідеї. Звучить тиха, спокійна фонова музика.)*

Ведуча: Не бійтеся бути креативними. Ваш кодекс може бути коротким, але важливим.

(*Кадр 13. Команди по черзі зачитують свої кодекси. Ведуча коментує та підкреслює найважливіші моменти.)*

Ведучий: Молодці! Погляньте, які важливі правила ми разом створили. Запам'ятайте їх. Дотримуючись цього кодексу, ви не лише захистите себе, а й зробите свій внесок у створення більш здорового та освіченого інформаційного простору.

(*Кадр 14. Ведуча підходить до камери. Завершення.)*

Ведуча: Пам'ятайте, наш головний фільтр правди — це наш критичний розум. Використовуйте його щодня. Дякую за участь і до нових зустрічей!

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ’ЯТІ
№ 486/2.1-07-26 від 18.02.2026
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000303E3C00CE43E700
Підписувач Сдобнова Анна Григорівна
Дійсний з 11.08.2025 0:00:00 по 10.08.2027 23:59:59